

Intervencions museogràfiques a Catalunya (2019)

F. Xavier Menéndez i Pablo

01/11/2020

Abstract

Des del 2008 hem ofert a la revista *Mnemòsine* una crònica de les darreres novetats museogràfiques del país, per anys. Al número 5 vam abastar els anys 2008 i 2009; al 6, el 2010 i el 2011; al 7, el 2011 i el 2012, i al 8, el segon semestre del 2012, el 2013 i pràcticament tot el 2014. Al número 9 (digital) vam publicar —en articles separats— les corresponents als anys 2015, 2016, 2017 i 2018, a més d'una introducció comuna amb el títol “Intervencions museogràfiques a Catalunya (2015-2018). Introducció i context”.

Aquesta iniciativa pretén, com hem fet fins ara, donar a conèixer les realitzacions museogràfiques realitzades: ens referim a nous museus o centres d'interpretació, o a reformes d'exposicions permanents en museus, monuments i centres afins, efectivament inaugurades. De moment deixem al calaix els nombrosos projectes, en marxa o simplement anunciats. També obviem les exposicions temporals.

Introducció

L'objectiu principal d'aquestes “cròniques” no ha variat: es vol fer palès el dinamisme dels nostres museus però també posar sobre la taula la proliferació de nous projectes museogràfics —sobretot locals—, de vegades sense els mínims requisits tècnics i professionals necessaris.

Aquestes “cròniques” s'elaboren principalment a partir de notícies de premsa i d'informacions de webs, recollides i consultades al llarg de l'any. Tot plegat provocarà algunes imprecisions i afirmacions ja superades en el temps. També hi haurà omissions involuntàries sobre realitzacions que desconexem. Una vegada més, demanem disculpes per avançat. Qualsevol error o omisió es podrà corregir de forma immediata, gràcies al format digital en què ara publiquem aquestes “cròniques”. Per tant, fem una crida als museus i centres afectats perquè ens enviïn les correccions i precisions que considerin oportunes al correu electrònic menendezpf@gmail.com.

Volem contextualitzar aquest escrit en l'any que correspon (2019), sobretot en el moment polític i institucional actual, tot i que ho farem, per raons d'espai, d'una manera molt succinta.

L'any 2019 ha estat un any electoral (em refereixo sobretot a les eleccions municipals). Però al contrari d'altres legislatures (en contrast amb el 2011 o el 2015) no s'han dut a terme gaires inauguracions. L'Ajuntament de Barcelona, per exemple, ha estat un cas molt clar, com veurem després.

Tot i això, hem de ressenyar una fita històrica al territori: la inauguració del nou Museu Arqueològic de l'Esquerda, a Roda de Ter. La resta d'inauguracions de l'any corresponen a petits centres o a reformes i ampliacions en museus

ja existents.

Però han quedat moltes peces al calaix. Hi havia un conjunt de museus, nous o en procés de reforma, que havien d'haver obert aquest any, però per diverses raons no ho han pogut fer, com el Museu Comarcal de Manresa (les obres s'han complicat) o el Museu Casteller de Valls, de nova creació (les obres estan acabades però el concurs de gestió del centre —per part d'una empresa privada, a través d'una concessió— ha quedat desert).

Segueixen les seves complicades singladures projectes emblemàtics com el del Museu d'Art J. Morera de Lleida (amb complicacions a finals d'any, a causa de la fallida de les obres i a una manca inicial de compromís per part de l'Ajuntament); la segona fase del VINSEUM Museu de les Cultures del Vi de Vilafranca; el nou Museu d'Art Contemporani de Girona (Casa Pastors), o el Museu Thyssen a Sant Feliu de Guíxols (que ha revifat després d'anys de paràlisi).

Altres projectes que s'havien plantejat en anys anteriors es mantenen en situació de *stand by*: el NEAN de Capellades, el Museu de la Patum de Berga, el Museu del Còmic a Badalona o la Casa Dalí de Figueres. Altres projectes nous estan agafant embranzida (Espai Cràter del Museu Comarcal de la Garrotxa, a Olot; reforma del Centre d'Interpretació del Cava "La Fassina" de Sant Sadurní d'Anoia; desplegament dels museus del Consorci de Sitges —obres del Palau Maricel, nova seu de Can Falç, reobertura del Museu Romàntic de Can Llopis—; el Museu del Bàsquet Català a Badalona; el Centre d'Interpretació de la Història de Cornellà de Llobregat; el centre (a l'aire lliure) Pirineus Geological Open Museum de Tremp, i els projectes de Vic —Illa de la Pietat, adoberies...). L'efecte que causarà la crisi del covid-19 en aquests nous equipaments s'ha d'avaluar. D'altra banda, cal ressenyar que l'anunci el 2019 d'un projecte privat —el Museu del Circ, a Besalú— va provocar les reticències de la professió i, sobretot, de la Xarxa de Museus de Girona.

Els projectes del 2019, com és habitual, han estat possibles gràcies a les aportacions dels ajuntaments, la Generalitat, les diputacions, l'Estat i els fons FEDER. I gràcies a aquestes fonts de finançament segueixen en cartera molts projectes municipals d'"espais" i de centres d'interpretació i similars, en clau turística, no sempre sostenibles, i de vegades sense un estudi de viabilitat i un pla de gestió professional.

A Barcelona, com hem dit, s'ha obert un període de calma. Després de les inauguracions del període 2013-2015 (El Born, Hospital de Sant Pau, DHUB, Museu de les Cultures del Món, Centre d'Interpretació del Castell de Montjuïc, diverses seus territorials del Museu d'Història (MUHBA) i Museu Etnològic de Barcelona), la nova legislatura (2015-2019) s'ha caracteritzat per un replantejament en què s'ha prioritzat la consolidació dels centres existents per sobre dels nous projectes. Com a conseqüència, entra en crisi el projecte de la Muntanya dels Museus —proposat per l'anterior equip de govern— i alguns dels projectes derivats, com el futur Museu de l'Arquitectura o el Centre Nacional de Fotografia. D'altra banda, la legislatura ha estat marcada per les polèmiques de la creació del nou museu Ermitage (una iniciativa privada pendent de l'autorització municipal), el debat sobre l'ampliació del MACBA (en què el seu projecte d'estendre's al immoble veí de la Capella de la Misericòrdia ha estat qüestionat perquè l'emplaçament s'ha reivindicat com a futura seu del CAP del Raval, i s'ha originat una lamentable discussió entre salut i cultura, que la cultura mai podrà guanyar) i sobre l'ampliació del MNAC i el destí dels pavellons de la Fira (Alfons XII i Victòria Eugènia; vegeu-ne detall més avall). Una altra qüestió encara no resolta és el futur dels antics centres del Museu de Ciències Naturals a la Ciutadella, o el del pròxim Museu d'Arts Escèniques. A més, segueix en projecte el Centre d'Interpretació de la Repressió a la presó Model. I el Museu Picasso inicia un llarg període d'obres dels seus edificis. De tota manera, el 2019 es produeix a Barcelona una inauguració sonada, la de l'exposició permanent, sembla que ja definitiva, del Museu Marítim (liderat per la Diputació), que estava pendent des de la inauguració de l'edifici (2013).

A escala de país, l'any 2019 ha estat l'any en què ha començat a desplegar-se el nou **Pla de museus (Pla de museus de Catalunya. Museus 2030)**, que es va presentar al MNAC el 22 de setembre de 2017, tot i que no s'ha produït encara la diverses vegades anunciada aprovació formal per part del Govern. L'elaboració del Pla va tenir una notable participació del sector, i el seu desplegament també disposa d'un acompanyament destacable de la professió, tal com va demostrar el Primer Fòrum dels Museus de Catalunya, que va ocupar gran part de l'any, amb una sessió presencial massiva el 5 de juny. Les xarxes temàtiques i territorials dels museus han seguit treballant. El diàleg amb la Diputació de Barcelona per compartir la xarxa territorial ja existent des del 2000 (la Xarxa de Museus Locals) ha sofert, el 2019, una aturada. L'Agència Catalana de Patrimoni Cultural (ACdPC), creada el 2014, ha

seguit gestionant els museus i monuments de la Generalitat, amb diversos projectes de renovació expositiva en cartera. El principal repte és sens dubte el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT) (en obres), el Teatre Romà i el projecte de Tabacalera. El Pla funcional i arquitectònic de Tabacalera (que ha d'incloure el nou MNAT), encarregat a mitges per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat, va ser presentat el febrer del 2019, i té una viabilitat econòmica més que discutida. El vell projecte de crear un únic museu nacional d'història segueix en espera. El Pla de museus del 2017 segueix apostant-hi, ara amb la denominació de Museu Nacional d'Arqueologia i Història (a partir del MAC i del MHC). La proposta vigent de nou museu topa —com en els plans anteriors— amb la manca d'una seu plausible. Si fins ara no s'havia aconseguit trobar un solar o un edifici viable, ara, el vigent Pla de museus del 2017 proposa ubicar el nou museu unificat al pavelló d'Alfons XIII de la Fira, de propietat municipal, a Montjuïc, però aquesta proposta no està acordada institucionalment i, a més, l'edifici té molts pretendents. Un dels elements que afegien pressió al projecte era que la concessió del Palau de Mar com a seu del MHC s'acabava el 2019. El 2018 l'ACdPC va negociar i va obtenir una prorroga fins al 2024, amb les mateixes condicions. A causa d'aquesta nova data de caducitat, la DGPC ha activat la recerca d'una nova seu. La consellera de Cultura va anunciar, el 3 de juliol de 2019, en seu parlamentària, que estaven avaluant alternatives dins del recinte firal de Montjuïc. Un altre debat recurrent de l'any 2019 ha estat el futur de l'Arts Santa Mònica. D'altra banda, el 2019 es van fer públics els ajuts del FEDER a diversos museus i projectes patrimonials.

Un altre dels vectors patrimonials de l'any ha estat el litigi sobre l'art de la Franja d'Aragó. En els darrers exercicis va estar focalitzat en la reclamació de les obres d'art procedents del monestir de Sixena, que l'Aragó reclama per via judicial i que es troben a Catalunya. No analitzarem aquí en detall una qüestió tan complexa com aquesta. Només volem esmentar els esforços que està fent el Museu de Lleida Diocesà i Comarcal per refer la seva exposició permanent després de l'ignominiós trasllat forçat judicialment que va tenir lloc la nit de l'11 de desembre de 2017 de les quaranta-quatre peces de Sixena que formaven part del fons del museu. Mentre esperem encara la sentència ferma i definitiva sobre la qüestió, el 2019 s'ha reobert la reclamació judicial, de nou, de les obres procedents de les parròquies de la Franja.

Pel que fa a la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica (de titularitat municipal), el 2019 ha continuat la seva inoperativitat davant la manca de lideratge i de recursos del Memorial Democràtic de la Generalitat, tot i que aquest any el programa s'ha dotat, per fi, de personal especialitzat.

Museus locals

2.1.- Nous museus i centres d'interpretació

· L'1 de desembre de 2019 es va inaugurar solemnement, després de més de cinc anys de treballs i ajornaments, el **Museu Arqueològic de l'Esquerda, a Roda de Ter** (Osona). S'ubica en el remodelat edifici de l'antiga caserna de la Guàrdia Civil, a tocar del jaciment ibèric i alt medieval de l'Esquerda, situat en un turó sobre un meandre del riu Ter (ja en terme de les Masies de Roda). El nou centre, que se situa estratègicament a l'entrada de l'assentament, és un museu monogràfic de jaciment arqueològic, perquè està dedicat exclusivament a recollir i a exposar l'evolució del jaciment i a mostrar les troballes —318 peces— realitzades durant més de quaranta anys, ja que les excavacions es van iniciar el 1977.

El 28 de juny de 2013 es va inaugurar l'edifici, un cop finalitzades les obres de rehabilitació, que van durar tres anys i van costar 1.351.000 euros. Un milió va ser aportat pel Ministeri de Foment mitjançant l'1% cultural, i la resta va anar a càrrec de l'Ajuntament. L'edifici inaugurat ha esdevingut des de llavors un contenidor acabat i buit (amb una programació regular d'exposicions temporals), pendent de l'execució del projecte museogràfic de la permanent, tot i tenir un FEDER concedit de 129.000 euros i una aportació de l'1% de la Generalitat corresponent a l'Eix Transversal (484.000 euros). El conveni entre la Generalitat i Cedinsa per fer operativa l'aportació de l'Eix Transversal es va signar el juliol del 2014 però el projecte museogràfic inicial va entrar en crisi. Finalment, va ser objecte d'una revisió de continguts per part de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat i d'un nou encàrrec museogràfic. Finalment, després de diversos ajornaments (l'últim, el setembre del 2018, perquè aquesta és la data d'inauguració que es va anunciar el febrer del 2018), i amb el finançament de l'1% cultural de Cedinsa, l'exposició permanent ha vist la llum.

El centre disposa d'una àmplia sala d'actes polivalent, per a activitats i exposicions temporals, i de sales per a tallers didàctics, així com un mòdul de la “Mirada tàtil” de la Diputació de Barcelona. També acull serveis de suport a les excavacions.

© Museu Arqueològic de l'Esquerda

· El 3 d'agost de 2019 es va inaugurar, en el marc de la festa major, l'**Espai AQUAE**, un nou **centre d'interpretació** vinculat a l'aigua ubicat a l'antic castell medieval de **Caldes de Malavella** (Selva), impulsat per l'Ajuntament.

El centre, d'uns 400 m², combina la recerca, la didàctica i la interpretació del patrimoni cultural i natural del municipi. El discurs museogràfic, ubicat a la planta baixa, està dividit en dues parts: el patrimoni natural i geològic, amb especial atenció al fenomen de les aigües termals i al vulcanisme, i el patrimoni cultural, amb un recorregut sobre la història local, des de la prehistòria fins al termalisme modern dels segles XIX i XX i la indústria embotelladora del municipi d'aigües sulfuroses, passant per l'Aquae Calidae romana i l'època medieval. El projecte ha estat concebut per l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social), i els promotors impulsaran activitats didàctiques orientades a estimular vocacions científiques, sobretot entre el públic escolar. La sala principal del centre està dedicada al jaciment paleontològic del Camp dels Ninots, que és un projecte de recerca de l'IPHES. Juntament amb les troballes originals, s'ha habilitat un ampli espai didàctic que reproduïx l'excavació d'un bòvid sencer perquè el visitant simuli una excavació professional. El Camp dels Ninots és un dels jaciments paleontològics més prolífics del pliocè que hi ha a Europa, i ha permès recuperar esquelets sencers de fauna (tapirs, bòvids, rinoceronts, peixos, tortugues, amfibis i també fòssils vegetals) que es remunten a 3,1 milions d'anys enrere.

La planta primera està dedicada a alberg i a espai de recerca de l'equip professional del Camp dels Ninots. De fet, aquest espai ja és operatiu des del 2018, com a laboratori de recerca i restauració, i com a espai d'allotjament dels arqueòlegs i restauradors. Aquest espai diàfan de recerca de la primera planta és compatible —quan no hi hagi campanyes d'excavació— amb el seu ús com a aules per a tallers escolars.

El nou centre permanent es va anunciar el maig del 2018 (llavors es va dir que s'inauguraria l'abril del 2019), i es va informar que les obres per adequar la planta baixa estaven calculades en uns 200.000 euros, a càrrec de l'Ajuntament. Les obres de l'edifici es van endarrerir el 2016 a causa de les troballes arqueològiques al subsol, que s'han integrat a l'oferta museogràfica de la planta baixa.

· El 17 de març de 2019 va obrir al públic el **Centre Grau-Garriga d'Art Tèxtil**, un equipament cultural de l'Ajuntament de **Sant Cugat del Vallès** (Vallès Occidental). L'Ajuntament va iniciar el 2015 les obres de rehabilitació de la Masia de Can Quitèria —del 1879— per destinar-la a mostrar permanentment les obres de l'escola catalana del tapís i com a seu del Centre Grau-Garriga d'Art Tèxtil. El 15 d'abril de 2015 l'Ajuntament i la família de l'artista santcugatenc Josep Grau-Garriga (1929-2011) van signar un acord per ubicar al nou equipament el Centre Grau-Garriga, per exhibir el fons municipal (que inclou obres de l'artista), el Fons de la Fundació Grau —que se cedeixen en dipòsit— i altres dipòsits. Aquest nou equipament ha comportat el trasllat al nou immoble del fons del Museu del Tapís Contemporani que s'ubicava a la Casa Aymat, i que per tant desapareix com a subseu del Museu Municipal de Sant Cugat, i que s'havia obert al públic el 2013. El museu de la ciutat (registrat per la

Generalitat el 2019) no gestiona el nou centre, per la qual cosa queda fora del Registre de Museus. Casa Aymat es destinarà ara a espais de formació i creació artística, també en relació amb el tapís, amb cursos provinents de l'Escola d'Art i Disseny. Així doncs, la nova oferta formativa i museística a l'entorn del tapís tindrà dos seus: Casa Aymat (formació) i Can Quitèria (exposicions temporals). La reforma de Can Quitèria va tenir una aportació de l'Autoritat Metropolitana de Barcelona de 613.888 euros. En un principi, s'havia de fraccionar per a dos projectes. La meitat havia de ser destinada a rehabilitar Vil·la Felisa com a futura seu del Museu de les Matemàtiques de Catalunya, però l'Ajuntament va renunciar a aquest projecte i va destinar tota la subvenció al Centre Grau-Garriga a Can Quitèria.

- El 23 de novembre de 2019 es va inaugurar a **Sant Martí de Centelles** (Osona) l'**Espai Màrius Torres**, una iniciativa de l'Ajuntament i de l'Hostal Rural Mas Blanc. Es tracta d'un petit centre d'interpretació dedicat a la vida i l'obra del poeta Màrius Torres (1910-1942), ubicat en un edifici adossat al Mas Blanc, que havia estat un magatzem del mas. Torres havia passat llargues estades, de 1940 a 1942, al Mas Blanc mentre va estar-se —des del 1935 i durant set anys— al sanatori de Puig d'Olena, a Sant Quirze Safaja, afectat de tuberculosi. El centre exposa, doncs, fotografies, cartes i poemes de Torres d'aquells anys. L'Ajuntament i els gestors privats del Mas Blanc (la propietat correspon al bisbat de Vic) s'han repartit a mitges els costos de la rehabilitació de l'espai i la seva museïtzació, i també en comparteixen la gestió. El projecte ha comptat amb l'assessorament de la càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida.

- El 22 de juny de 2019 l'Ajuntament de l'**Escala** (Alt Empordà) va estrenar l'**Espai de Recerca Victor Català** a la segona planta de l'Alfolí de la Sal-Museu de l'Escala, seu del museu d'història local inaugurat el 2017, per custodiar el fons documental de l'escriptora escalenca Caterina Albert, amb més de deu mil documents. El juliol del 2017 l'Ajuntament va anunciar la compra de la casa de l'escriptora **Caterina Albert (Victor Català)** (1869-1966), anomenada el Jardí del Clos del Pastor, per convertir-la en un **museu arxiu** dedicat a la cèlebre novel·lista. L'Ajuntament va signar un conveni amb el nebot i hereu de l'autora, que va comportar la compra de la finca per 350.000 euros, la cessió gratuïta a l'Ajuntament del fons documental i artístic (dibuixos, pintures, manuscrits, epistolari i fotografies, a més d'escultures, objectes personals i peces arqueològiques d'Empúries) i el compromís de crear un museu arxiu destinat a divulgar l'obra de l'escriptora. Finalment, el fons ha estat instal·lat a la segona planta de l'Alfolí de la Sal, immoble que també acollirà l'Arxiu Històric i Fotogràfic del municipi. El 29 de juny també es va obrir al públic un espai, amb visita guiada, a la capella de Santa Reparada de Cinc Claus, antiga propietat de Caterina Albert. Queda pendent el tercer espai, la casa-museu de l'autora, al Clos del Pastor, que s'obrirà un cop fetes les obres necessàries.

- El 29 de juny de 2019 es va inaugurar a **Roda de Ter** (Osona) la seu de la **Fundació Miquel Martí i Pol**, un espai que té una exposició permanent que permetrà explicar als visitants la vida i l'obra del poeta.

La fundació va néixer el 2006 per vetllar pel llegat literari del poeta rodenc (1929-2003), un llegat (fons documental, artístic i hemerogràfic) que els hereus del poeta van donar a la Diputació de Barcelona el 2003, amb la condició que no sortís de Roda de Ter. Des de llavors, l'Ajuntament ha impulsat un ambiciós projecte consistent a crear un espai permanent; mentrestant, la Biblioteca de Roda va acollir part del llegat i la seu provisional de la fundació. El finançament de la Diputació ha permès la professionalització de la fundació i la redacció dels projectes (amb un conveni de 80.000 euros anuals). La fundació, en aquesta anys, ha dut a terme diverses iniciatives, com itineraris i rutes literàries, visites comentades, tallers de poesia i de rapsòdia i clubs de lectura per a públics familiars i escolars, així com una aplicació sobre l'univers poètic de l'autor i un vídeo animat per a infants.

El febrer del 2018 l'Ajuntament va anunciar la rehabilitació de les cases on va viure el poeta, i que havia adquirit l'any 2006. És un grup de quatre cases d'estil fabril construïdes als anys trenta al barri del Serrat, properes a la fàbrica La Blava, i que estaven destinades als seus obrers. En una primera fase s'ha actuat en tres de les cases, els números 9-13 del carrer Costa del Ter (que s'han convertit en una sola), que és el que ara s'ha inaugurat com a seu de la Fundació Miquel Martí i Pol. El 2018 es va anunciar que les obres d'aquesta primera fase costarien 260.000 euros i que el finançament aniria a càrrec, en un 75%, del Pla de barris de la Generalitat. La resta ho cobriria l'Ajuntament. El 2019 es va informar que la Generalitat ha aportat, mitjançant el Pla de barris, 300.000 euros.

El nou espai de la fundació fa poc més de 200 m² i conté una sala polivalent amb una exposició permanent que mostra la vida i l'obra de Martí i Pol, mitjançant manuscrits originals, correspondència amb altres intel·lectuals i

objectes personals del poeta donats per la família. També conté el fons del col·leccionista Florenci Crivillé.

Queda per a més endavant la segona fase del projecte, consistent en la rehabilitació i museïtzació —com a casa museu— de la quarta casa, la número 15 del carrer, que és precisament on va viure el poeta (Cal Manyà), i que també estarà connectada amb les altres tres. Ja es disposa del projecte museològic redactat, i l'arquitectònic en curs, però encara no té pressupost i calendari. L'Ajuntament també té previst rehabilitar, en un futur, els jardins de La Blava. D'altra banda, segueix la indefinició sobre el futur de **La Blava**, l'antiga fàbrica tèxtil de Tecla Sala ubicada a **Roda de Ter** (Osona), on va treballar el poeta Miquel Martí i Pol. L'Ajuntament va adquirir l'immoble l'any 2004 (cinc anys després del cessament de la seva activitat, el 1999) amb la intenció de rehabilitar-la i encabir-hi diversos equipaments municipals, entre ells la fundació i el museu dedicat al poeta. Aquest projecte es veu dificultat per la declaració de tota la fàbrica com a zona inundable que ha fet l'ACA. Pel que fa al museu i la seu de la fundació, la decisió ja ha estat presa: no seran a La Blava, sinó que s'ubicaran a les quatre cases del carrer Costa de Ter esmentades.

· El 12 de març de 2019 es va inaugurar a **Canovelles** (Vallès Oriental) el **Centre d'Interpretació “La nostra memòria”**, impulsat per l'Ajuntament i dedicat a la història i el patrimoni locals. El centre s'ha instal·lat a un espai de l'equipament municipal (teatre auditori) de Can Palots, i constitueix la primera fase d'un projecte més ambiciós.

L'Ajuntament va encarregar a finals del 2016 a DIDPATRI, de la Universitat de Barcelona, un pla director per determinar el perfil de museu o centre d'interpretació més adequat per conservar i presentar les **restes arqueològiques** del municipi, principalment les del **jaciment neolític** descobert i excavat el 2016 arran de la construcció de l'escola **Quatre Vents**. En un primer moment, l'Ajuntament va destinar 225.000 euros per protegir les restes (dos fons de cabana, forns i necròpolis) i conservar-les in situ, visibles, dins de l'escola. Es van publicar als mitjans locals un seguit de possibilitats. Una era la recreació del vilatge neolític a escala 1:1 en un indret proper.

A principis de febrer de 2018 l'Ajuntament va presentar el Pla Director del Patrimoni Cultural de Canovelles, elaborat per DIDPATRI, que proposava, efectivament, la creació del Parc Arqueològic de Ca l'Estrada. El projecte considerava la recreació d'un poblat neolític a escala 1:1 situat en un espai rectangular de 1.700 m² que es troba entre l'escola (indret de les troballes) i la Ronda (la C-352). Es tractava d'una proposta tecnològica i escenogràfica per apropar el neolític al públic d'una manera didàctica. Es pretenia que Canovelles liderés, amb aquest espai singular i únic, la difusió del neolític a Catalunya. El projecte de Parc comportava un espai de recepció amb un espai expositiu i un d'audiovisual, que havia de servir també com a espai polivalent per celebrar conferències i actes de petit format. Es preveia construir al recinte quatre cabanes hiperrealistes, tres de les quals serien visitables. Estaven dedicades respectivament a l'alimentació, la indústria i la construcció (aquesta darrera cabana estaria a mig construir). També es tenia en compte la recreació d'un túmul funerari. Paral·lelament, es pensava obrir a la visita les restes in situ que es conserven als baixos de l'escola. El pla director també proposava obrir un centre d'interpretació del patrimoni cultural del municipi i crear espais de memòria i rutes senyalitzades dels elements patrimonials.

L'equipament inaugurat el 2019 correspon a aquesta darrera proposta i ha estat conceptualitzat per un equip de DIDPATRI dirigit per F. Xavier Hernández Cardona, catedràtic de la Universitat de Barcelona. El centre proposa un passeig per la història i el patrimoni del municipi des del neolític fins als fenòmens migratoris dels segles XX i XXI que han marcat tant la personalitat de Canovelles. Els recursos emprats són plafons, audiovisuals i reproduccions. Hi ha, per exemple, reproduccions del cèlebre menhir prehistòric de Can Estrada i de peces metàl·liques medievals de la Domus d'Olivet (els originals estan custodiats pel Museu de Granollers), així com una reproducció a escala 1:1 d'una de les darreres inhumacions neolítiques excavades a Can Estrada el 2016.

Per l'Ajuntament, el centre és la llavor d'un projecte de futur, de la qual el és la primera fase del pla director. Les fases següents consistiran a reformar els baixos de l'escola Quatre Vents per fer visitables, des de fora i des de dins, les restes arqueològiques (cabanes i focs) que es van preservar, i a reformar la masia de Can Marc, finca de propietat privada que passarà properament a mans municipals, on en un futur es traslladarà el Centre d'Interpretació inaugurat ara a Can Palots, degudament ampliat.

· El 14 de setembre de 2019 es va inaugurar la **museïtzació del Fort o Castell de la Trinitat**, a **Roses** (Alt Empordà), dut a terme per la Fundació Bosch Gimpera i per l'equip DIDPATRI de la Universitat de Barcelona. Culmina així el projecte de l'Ajuntament de Roses de museïtzar aquesta fortificació del segle XVI, situada a

l'entrada de la ciutat, i posar-la al circuit de visites culturals del municipi. S'hi han invertit 625.000 euros. Es tracta d'un projecte de museografia didàctica que explica i interpreta el monument i la seva relació al llarg de la història amb el port, la vila i la ciutadella de Roses. El projecte museogràfic s'ha dividit en cinc àmbits, distribuïts al llarg dels diferents espais de l'edifici, amb propostes museogràfiques a l'aire lliure i als espais interiors, i dona una especial rellevància a la museografia virtual. Iconografia 3D, propostes *matte painting* (que permet crear ambients o paisatges que en la vida real serien impossibles), gravacions singulars efectuades a partir de grups de recreació històrica i escenografies hiperrealistes amb efectes audiovisuals se sumen a expositors amb peces originals i rèpliques, plafons i altres suports tradicionals.

- El 5 de juliol de 2019 es va inaugurar a **Santa Margarida i els Monjos** (Alt Penedès) un nou equipament municipal destinat a **espai dels balls populars i de les festes majors** del municipi. El nou centre, anomenat **La Quadra**, i ubicat a l'antiga cavallerissa de Mas Catarro, esdevé una instal·lació per a la conservació i la difusió del patrimoni local i la cultura popular. L'equipament disposa de 144 m², ocupats per una zona d'exposició i una altra de magatzem. S'hi exposaran els gegants, els gegantons, els dracs, els capgrossos i els elements dels balls locals, acompanyats d'uns audiovisuals i altres recursos digitals amb músiques i vídeos de la festa. El projecte va ser licitat per 68.000 euros i ha tingut una subvenció de la Diputació de Barcelona de 50.000 euros.

2.2.- Museus registrats existents. Ampliacions o remodelacions

- El 30 de novembre de 2019 es va inaugurar al **Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí** (Baix Empordà) la Sala de les Bèsties i dels Gegants, un nou espai expositiu permanent que custodia i mostra la imatgeria festiva del municipi, amb totes les figures actuals (àliga, drac, gegants, capgrossos...). Inclou un complet audiovisual que recorre la història de la cultura popular torroellenca, que prové d'una exposició temporal inaugurada el 24 d'agost de 2019, "Montgrí, terra de gegants". Els promotors d'aquest nou espai han estat els Amics dels Gegants i Capgrossos de Torroella de Montgrí.

- El desembre del 2019 el **Museu de les Mines de Cercs** (Berguedà) va estrenar diverses millores museogràfiques de la seva exposició permanent, coincidint amb el vintè aniversari de la seva obertura. L'antiga galeria de la mina de sant Romà ha incorporat millores tecnològiques i nous plafons, així com dues noves escultures humanes de mida real (un miner picador i un infant) i la reproducció animada d'una cadenera, animatrònica. També s'ha renovat l'escenografia del simulacre de l'explosió de dinamita i s'ha millorat la il·luminació i el so de la zona que tanca la visita a l'interior de la mina. També s'ha estrenat un nou audiovisual a l'espai "L'espectacle de la mina", amb noves fotografies, inèdites, procedents d'una recent donació a l'arxiu del museu. Les millores han tingut el finançament de 60.000 euros de la Diputació de Barcelona.

- El 30 de novembre de 2019 es va inaugurar, al **Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu** (Vallès Oriental), el nou espai d'Interpretació "Cardedeu, mirant passat, teixint futur", a la segona planta del museu. Es tracta d'una proposta per donar a conèixer el territori i la història del municipi a partir del seu patrimoni cultural i natural (principalment l'arquitectura modernista), mitjançant plafons, fotografies i textos, i amb poquíssimes peces originals. Alhora, el recorregut introdueix invitacions a l'observació i elements de gamificació. D'altra banda, al relat s'ha incorporat un mòdul de la "Mirada tàtil", adreçat a discapacitats visuals, en el marc del programa que du a terme l'OPC de la Diputació de Barcelona. La nova exposició s'estructura en tres àmbits: el territori, el benestar i la salut, i l'estiueig. Els visitants poden tocar, enumerar i veure diferents elements de l'entorn de Cardedeu. L'objectiu de la mostra és estimular el visitant a conèixer i recórrer el municipi, de portes enfora del museu.

- El 24 de març de 2019 va obrir al públic la segona planta de **Can Marfà. Museu del Gènere de Punt**, que forma part del **Museu de Mataró** (Maresme). Aquest centre es va inaugurar el 28 de març de 2015, però només la primera fase. Quedava pendent de finançar i executar la segona fase del projecte, centrada en la segona planta de la Nau Petita de l'antiga fàbrica Can Marfà. L'objectiu era completar el trasllat de la col·lecció de maquinària tèxtil de la Fundació Vilaseca, ampliar l'exposició permanent, crear tallers didàctics i instal·lar l'arxiu documental. Quatre anys més tard, i coincidint amb el quart aniversari de l'obertura del museu, ja s'ha obert la segona planta, que conté una mostra dedicada a la moda i a les tècniques dels anys seixanta, setanta i vuitanta. S'hi poden veure des de materials industrials fins a mostraris i catàlegs, passant per peces d'indumentària com vestits de casament o l'equipament del bàsquet femení de Mataró dels anys seixanta. La segona planta s'ha destinat també a altres espais de treball, magatzem i exhibició, així com a una reserva visitable. També allotjarà el projecte de memòria oral que lidera el

museu. La creació del museu és conseqüència de la donació de més de cinc mil peces vinculades al gènere de punt que va fer la Fundació Vilaseca a l'Ajuntament de Mataró. Aquest 2019 s'ha acabat de formalitzar la donació i el traspàs de tot el material.

- El 17 de maig de 2019 es va inaugurar al **Vinseum Museu de les Cultures del Vi de Catalunya a Vilafranca del Penedès** (Alt Penedès), una nova sala a l'exposició permanent, dedicada a presentar els materials arqueològics proporcionats per les excavacions efectuades al mateix centre el 2019, amb motiu de l'enderroc de Cal Pa i Figes, en el marc de la futura ampliació del museu. Les excavacions van permetre documentar una necròpoli baix medieval (113 individus, amb una fossa comuna de 27 cossos de finals del segle XIV), un forn de ceràmica dels segles XV-XVI (que lliga amb el nom del carrer, dels Escudellers) i un celler del segle XIX (que s'integrarà en el circuit del futur museu).

- El 22 de març de 2019 va tenir lloc la inauguració de les noves instal·lacions de la **Fundació Stämpfli**, el museu d'art contemporani privat que per conveni forma part del **Consorci dels Museus de Sitges** (Garraf). La ampliació va consistir en l'obertura al públic de tres sales noves destinades a exposició permanent, amb una retrospectiva de Peter Stämpfli i una nova selecció del fons de la col·lecció. La renovació es va fer en consonància amb l'ingrés de vint-i-cinc peces noves que van arribar a la fundació el 7 de febrer de 2019 des de França. Del nou fons destaquen obres de la primera època de l'artista Pere Stämpfli. Les noves obres amplien el fons de la fundació, que ja supera les cent trenta obres, totes cedides pel seus autors, hereus o dipositaris. Amb les tres noves sales, la fundació ja disposa de sis sales d'exposicions destinades principalment a la permanent, però també a exposicions temporals, i ha passat de 300 a 800 m² expositius. L'equipament disposa també d'un magatzem, biblioteca i auditori.

- El **Museu de Granollers** (Vallès Oriental) exposarà durant tot un any el retaule major gòtic de Sant Esteve, cedit pel MNAC. El març del 2019 es va acabar la instal·lació, al museu, de les vuit peces del retaule, una obra mestra del gòtic català que la parròquia de Sant Esteve de Granollers, fa un segle, va vendre per finançar les obres del nou hospital. Ara ha tornat a Granollers amb un context museogràfic acurat i un programa d'activitats ambiciós.

- El **Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia a Igualada** (Anoia) ha vist enriquit els seus fons amb dues donacions particulars, el conveni de cessió de les quals es van signar el desembre del 2019. Es tracta d'un lot de peces de gènere de puny de la fàbrica igualadina Diacar i d'un fons d'articles de pell de la centenària botiga d'Igualada Raich.

2.3.- Col·leccions i centres d'interpretació (no registrats) existents. Ampliacions o remodelacions

- El **Celler Romà de Vallmora "Cella Vinaria"**, el parc arqueològic ubicat a **Teià** (Maresme) que museïtza a l'aire lliure una explotació vitivinícola d'època romana, amb la restitució de dues premses de vi amb els respectius mecanismes, s'ha enriquit el 2019 amb la instal·lació d'un nou element museogràfic: la reproducció, en el lloc original, de quatre esquelets dels segles VI-VII dC excavats el 2009 que corresponien a una necròpoli tardo-romana que va aprofitar les restes de l'antiga factoria com a cementiri. El centre va ser inaugurat el 2007 en el marc del projecte CAT, un seguit de centres turístics d'interpretació que va impulsar Turisme de la Generalitat, projecte que finalment va fracassar. L'únic centre que ha sobreviscut és aquest de Teià, que va estar uns quants anys tancat i en mal estat per la manca de manteniment, però, gràcies al lideratge de l'Ajuntament de Teià, actualment és obert i les estructures han estat restaurades. Amb l'addició d'aquest element museogràfic (que ha estat possible gràcies a una subvenció de 28.000 euros del Servei d'Arqueologia de la Generalitat), es dona continuïtat al pla director, que ara es reformarà i actualitzarà per donar peu a noves intervencions arqueològiques i museogràfiques.

- El mes de novembre del 2019 l'exposició permanent del **Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes (CIRMAC)**, situat a la Masia Cabanyes de **Vilanova i la Geltrú** (Garraf), s'ha enriquit amb la nova instal·lació de l'escriptori d'Alexandre de Cabanyes, que ha estat en restauració fora del museu durant uns mesos. Durant els darrers anys s'han anat restaurant diverses peces del fons, com mobiliari, cortines i pintures.

2.4. Museïtzació de jaciments arqueològics (a l'aire lliure) i de monuments

- El 12 de febrer de 2019 es va inaugurar la restauració de l'atri de la **Basílica de Santa Maria de Montserrat** (segle XVIII) i del claustre neoromànic (obra de Puig i Cadafalch) del monestir, obres que han estat finançades amb

450.000 euros per la Diputació de Barcelona.

- A partir del 19 d'abril de 2019 va tornar a obrir les portes al públic el **Monestir d'Avinganya de Seròs** (Segrià) (en horaris de caps de setmana alterns). El monument, propietat de la Diputació de Lleida, que acull el Centre d'Arqueologia i d'Interpretació del Baix Segre, destaca per la seva torre andalusina del segle XI, la granja del segle XII, el monestir redemptorista del segle XIII i el mausoleu de la família Montcada del segle XIV.
- El setembre de 2019 l'Ajuntament de **Tarragona** (Tarragonès) va decidir tancar al públic l'**amfiteatre romà**, per les greus patologies estructurals que pateix el monument. El 7 d'octubre va reobrir les escales del Miracle, que es van tancar per reforçar una part del monument. Aquesta actuació preventiva s'ha de complementar amb noves obres de reparació. El ple de l'Ajuntament del 22 d'octubre de 2019 va aprovar una partida nova de 100.000 euros per enllestir les obres de reparació.
- El desembre de 2019 l'Ajuntament de **Vic** (Osona) va estrenar una nova **ruta històrica de la Zona del Nen**, per sis barris de la ciutat ubicats a l'altra banda del riu, que posa en valor trenta punts o vestigis monumentals mitjançant codis QR. La proposta va tirar endavant en el marc d'un procés de pressupostos participatius veïnals.

Ciutat de Barcelona (museus públics)

3.1.- Museus i equipaments municipals

- El maig del 2019 el **Museu del Disseny de Barcelona** va renovar la seva exposició permanent de "disseny de producte" amb la incorporació de trenta-sis peces noves, quatre anys després de la inauguració solemne del DHUB i les seves quatre exposicions estables. Es tracta de donacions o adquisicions que cobreixen buits existents. Algunes de les peces són emblemàtiques, com, per exemple, un encenedor Clipper, el tamboret Dúplex de Javier Mariscal, la tetera Latina o el penjoll de l'osset Tous. Una de les peces més icòniques és la moto Impala, dissenyada per Leopoldo Milà, tot un símbol d'una generació jove. Amb aquestes novetats, el museu mostra al primer pis, dedicat al que abans s'anomenava disseny industrial, un total de 250 peces de les 2.000 que té al seu fons. Són els objectes més representatius del disseny espanyol, des del GATCPAC fins avui. D'altra banda, el museu, l'octubre del 2019, va ingressar 36 peces de Gaudí, o procedents dels seus edificis, que la Càtedra Gaudí (Escola d'Arquitectura, UPC) li ha cedit durant trenta anys, i que comportarà la modificació de la part de l'exposició permanent dedicada al modernisme.
- El 10 d'octubre de 2019 el **Museu d'Història de Barcelona** (MUHBA) va obrir al públic l'exposició "**Flashback**", permanent i gratuïta, en la qual, només amb 107 peces (algunes mai exhibides, d'altres cedides per particulars), es fa un recorregut vital al llarg de dos mil anys d'història de Barcelona. La mostra s'ubica a la Casa Padellàs, seu del MUHBA, i exhibeix peces emblemàtiques, com un bust de dona del segle II, trobada en dos trossos en dues torres diferents de la muralla romana; la "Venus de Barcelona", de bronze, que es creia que era romana i ara es data entre els segles XVII i XVIII; el gran rellotge dels flamencs (segles XVII-XIX), fins a arribar a objectes del segle XX, com una pistola que ens evoca els anys del pistolisme, la vidriera del cèlebre bordell conegut com "La Casita Blanca" i el rètol lluminós de Vinçon.

© Muhba. Fotografia: Enric Gràcia

- El novembre del 2019 el **Museu Monestir de Pedralbes** va estrenar una exposició i una pàgina web que mitjançant la realitat virtual, reconstrueix la història del cenobi, i sobretot, la de les personalitats de dues Montcada, la Reina Elisenda de Montcada, fundadora del monestir (segle XIII) i Violant de Montcada, abadessa de finals del segle XV. El recurs digital interactiu “Rere els murs del monestir” ofereix informació i restitucions virtuals en 3D dels espais arquitectònics del cenobi, amb un gran rigor científic.

3.2.- Consorcis en els que participa l'ajuntament

- El 25 de febrer de 2019 es va inaugurar la nova exposició permanent del **Museu Marítim de Barcelona**, anomenada “Catalunya Mar Enllà. Tres segles de Marina catalana S. XVIII-XX”. Aquesta mostra es va obrir al públic juntament amb un altre muntatge permanent, amb el títol “*Les Sorres X. Un vaixell medieval*”. La primera explica la història i l'evolució de l'activitat marítima catalana durant els tres darrers segles, sobretot el comerç amb Amèrica a través de l'oceà Atlàntic. La segona presenta, amb el seu context històric, les quadernes d'una barca amb vela llatina de 9,5 metres de llargada, de la segona meitat del segle XIV, que va ser recuperada al Canal Olímpic de Castelldefels l'any 1990, ara ja totalment restaurada. S'acompanya d'un model reconstruït de com era la barca (dedicada al comerç de peix en conserva) a escala 1:20, i també de dues barques més, de 1907 i 1924.

La mostra sobre la marina catalana, de més de 2.000 m², es compon de set àmbits narratius (amb pantalles interactives i locucions d'àudio) i dos audiovisuals, i recupera unes 250 peces del fons del museu, algunes de les quals feia més de trenta anys que no s'exposaven. Algunes són emblemàtiques, com per exemple l'enorme model de la fragata *Barcelona*, un autèntic simulador de la segona meitat del segle XIX destinat a les pràctiques dels alumnes de Nàutica. No hi podia faltar tampoc una àmplia perspectiva de l'Escola Nàutica de Barcelona, de la construcció naviliera i de les grans companyies marítimes de Barcelona (la Transatlàntica i després la Transmediterrànea), mitjançant models de vaixells, pintures, documents, productes comercials i instruments de navegació. També s'aborda el comerç d'esclaus. El primer dels audiovisuals glossa el primer viatge comercial català a les Amèriques, el 1768, amb el pailebot *San Esteban*. És el punt de partida del relat expositiu.

Aquesta mostra completa el recorregut cronològic del museu seguint el fil de l'exposició “Drassanes i galeres”, que va del segle XIII al XV, i que va ser inaugurada el març del 2017. D'altra banda, l'oferta museogràfica del museu es completa amb la visita a la Galera Reial de Joan d'Àustria (per sobre i pels costats) i amb altres embarcacions de mida natural. Al recorregut s'hi ha integrat el mausoleu romà aparegut a les excavacions de 2010-2012.

Aquestes exposicions, però, no corresponen al gran projecte museogràfic aprovat el 21 de gener de 2016 pel Consorci de les Drassanes, i que va ser anunciat públicament llavors, per cobrir el gran buit expositiu des que el centre va tancar parcialment per obres cinc anys abans. El 16 de febrer de 2013 es va inaugurar l'edifici de les Drassanes Reials, de 19.000 m², la seu del museu, després de més de vint anys d'obres de rehabilitació i una inversió milionària (17 milions d'euros només en la darrera fase). Les obres van estar finançades per la Diputació de

Barcelona, titular de l'edifici (que el gestiona conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona i el Port de Barcelona mitjançant el Consorci Drassanes) i el Govern de l'Estat. Un cop acabades les obres, no es va abordar, però, la producció del projecte museogràfic, per manca de finançament. Des de llavors, l'edifici s'ha mantingut parcialment buit, a l'espera d'executar el projecte museogràfic previst (que es preveia culminar a finals del 2014). En el plurianual (2012-2015) que la Diputació va destinar el maig del 2013 a l'Ajuntament de Barcelona, només es va destinar al MMB un dels trenta milions d'euros totals, ja que l'Ajuntament va prioritzar altres projectes (el Museu de les Cultures del Món, el Museu Vil·la Joana i el Castell de Montjuïc). Aquest milió es va invertir a acabar serrells del pla d'obres anterior (la biblioteca, l'arxiu, l'aula taller, dipòsits...). Després del milionari esforç fet durant tants anys, un cop acabada l'obra, el projecte museogràfic, que ja estava redactat, va quedar aparcant i sense finançament, tal com hem dit. El 2015, mentre es replantejava el projecte permanent, el museu va mostrar una exposició semipermanent i provisional anomenada "7 vaixells, 7 històries", i a partir de llavors es va dedicar a executar un potent programa d'exposicions temporals. Les noves inversions es van destinar a fer un nou vestíbul d'accés, inaugurat el gener del 2016. Quan es va aprovar i es va fer públic el nou projecte museogràfic, a principis del 2016, es va publicar que el seu cost pujava a 1,2 milions d'euros (més 150.000 euros per fer els dos miradors sobre la galera reial), que la nova exposició estaria enllestida a finals del 2016 o a principis del 2017, i que un nou àmbit expositiu, la Catalunya Marítima, s'executaria al llarg del 2017.

Amb les dues exposicions inaugurades el 2019 culmina el projecte museogràfic del Museu Marítim entorn de la història de la navegació a Catalunya i s'ocupa la pràctica totalitat de les Drassanes Reials (19.000 m²), que encara estava parcialment buit des de la finalització de les obres de restauració de l'edifici, l'any 2013.

· Pel que fa al **Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)**, l'any 2019 no ha protagonitzat canvis importants en la seva oferta museogràfica permanent, des de la inauguració, el 24 de gener de 2018, de la nova presentació de la col·lecció d'Art del Renaixement i Barroc. Però el MNAC ha estat present als mitjans el 2109, més enllà de les notícies sobre les exposicions temporals, o les generoses cessions d'obra que fa a alguns museus del territori. El setembre del 2019 va cedir al Parlament de Catalunya un total de deu obres que ara estan exposades, de forma indefinida, en diverses estances visitables de la cambra catalana. Es tracta de quatre pintures i sis escultures de Rusiñol, Clarà, Llimona i Urgell. El Parlament ja exposa altres obres d'art a les seves dependències. El març del 2019 el MNAC va ingressar, en dipòsit, un conjunt de mobles de la Pedrera cedits per la Fundació Junta Constructora de la Sagrada Família, que havien estat exposades a la Casa Museu Gaudí, però que ara estaven desmuntades i emmagatzemades. El MNAC les restaurarà i les exposarà. Les notícies més habituals han estat a l'entorn del seu pla estratègic i la seva ampliació. El 15 de juliol de 2019 el MNAC presenta el nou Pla estratègic 2019-2022 (amb l'horitzó 2029, centenari de l'Exposició Universal), que va aprovar el seu patronat l'abril anterior. El Pla, acordat entre totes les administracions presents al patronat, estableix l'ocupació definitiva del Pavelló Victòria Eugènia pel MNAC. L'edifici té 15.000 m² de superfície i 15 metres d'alçada, per la qual cosa admet dues plantes, i permet doblar la superfície total. L'objectiu del museu és ocupar-lo amb les exposicions temporals, la col·lecció permanent d'art de postguerra i d'avantguarda dels anys cinquanta a setanta del segle XX, la col·lecció de fotografia (amb una permanent), l'arxiu i la biblioteca. El MNAC té 180.000 peces (sense incloure el GNC), de les quals exposa només el 20%; necessita ampliar-se. L'ocupació del nou palau es preveu en dues fases. El 2021 el MNAC confia tenir enllestit l'espai per a les exposicions temporals (la sala actual al Plau Nacional és inadequada i només disposa de 2.300 m²), i el 2029 espera disposar, ja remodelat, de tot el recinte. El finançament de tota l'operació no està assegurat. El MNAC espera els 3,6 milions d'euros que preveu el Pla de museus. El nou pla estratègic preveu cent cinquanta projectes i accions. Entre d'altres, reclama un pla de reurbanització de la muntanya, per millorar els accessos, la seguretat, la il·luminació i el transport (amb la creació de pàrquings i amb un autobús que connecti els diferents museus, per exemple); obrir el patronat als artistes; renovar el gòtic i el romànic, o incrementar els públics entre els barcelonins i els de la resta de l'Estat (més de la meitat dels visitants són turistes estrangers). El pressupost del MNAC per 2019 ha assolit la xifra de 15,5 milions d'euros (el mateix que tenia el 2008), encara lluny dels 20 milions que va tenir abans de la crisi. En cinc anys ha doblat el nombre de visitants; actualment quasi arriba a la xifra màgica del milió.

Generalitat de Catalunya

· El 14 de març de 2019 es va posar en marxa, al **Museu de la Ciència i Tècnica de Catalunya mNACTEC** de

Terrassa (Vallès Occidental), un nou espai expositiu i experimental per a nens de 0 a 6 anys, l'espai **Explora 0-6**, amb l'assessorament de la Facultat de Ciències Socials de Manresa. D'altra banda, l'11 de desembre de 2019 es va inaugurar l'exposició (amb durada indefinida) "Una mirada a l'espai. Cinema i astronàutica", que conté una rèplica gairebé exacta a escala real de l'estació espacial russa MIR, produïda per Mediapro per a un rodatge de cinema i cedida al museu. L'exposició inaugura l'Espai d'Arts del mNACTEC, amb la voluntat de vincular la tècnica i la ciència amb les arts. La mostra també s'endinsa en el cinema de ciència-ficció amb fragments de dotze pel·lícules.

- El **Museu de Lleida Diocesà i Comarcal de Lleida** (Segrià) va incorporar, el 9 de juliol de 2019, una nova peça emblemàtica que formarà part de la futura remodelació de les sales gòtiques del museu, afectades pel traspàs forçós, per mandat judicial, de 44 peces procedents del monestir de Sixena al seu lloc original de procedència, l'11 de desembre de 2017. La peça és el retaule gòtic de Sant Bartomeu, procedent de l'església de Sant Martí de Capella (Franja d'Aragó), obra del pintor Pere Espallargues. La peça ens ha arribat íntegra i en bon estat. Va sortir de la seva parròquia d'origen a principis del segle XX, va estar-se als Estats Units i va ser comprada per uns antiquaris catalans. L'empresari lleidatà Tatxo Benet la va adquirir en subhasta, el 2018, i l'ha cedit en dipòsit al museu. No és la primera vegada que Benet, colpit pels fets ocorreguts l'11 de desembre de 2017, col·labora amb el museu. Va ser l'artífex de l'adquisició i posterior exposició temporal al Museu de Lleida de la obra de Santiago Sierra "Presos polítics a l'Espanya contemporània", l'abril del 2018.

D'altra banda, el museu, després dels fets de l'11 de desembre de 2017, que va provocar un buit important en el seu relat permanent, ha anat remodelant els seus espais expositius. El 6 de juliol de 2018 va estrenar un nou discurs del Renaixement i del barroc amb altres peces de Sixena (una cedida pel MNAC) i una mostra de la important col·lecció de ceràmica policroma lleidatana del segle XVII. També va deixar expressament buida la sala on hi havia les peces de Sixena traslladades, pendent del nou projecte museogràfic del gòtic, en elaboració.

La nova adquisició (que de moment estarà exposada al hall de l'equipament) formarà part de la nova exposició permanent del període gòtic del museu, encara en projecte (tot i que es va anunciar la seva inauguració per a finals de setembre del 2019).

El 5 de setembre de 2019 el Govern, en finalitzar la reunió del consorci d'aquell dia, va anunciar una aportació extraordinària de 542.000 euros al Museu de Lleida, per part de les administracions del consorci, per reformar la Sala Gòtica i fer adquisicions. La Sala Gòtica era la que hostatjava les peces de Sixena que es va emportar la Guàrdia Civil l'11 de desembre de 2017. Amb aquests diners es preveu una inversió de 132.000 euros per remodelar-la, però també es canviarà el sistema de climatització (350.000 euros) i es millorarà la façana oest de l'edifici (62.000 euros). La reforma de la sala incorporarà dues o tres peces noves del fons del museu que provenen dels retaules de Castelló de Farfanya, una de les taules de l'església de Sant Joan de Lleida que ara mateix es troba al MNAC, la de Sant Blai del Gaió, i una sèrie de peces de la part funerària del fons del museu, a més del retaule de Sant Bartomeu esmentat més amunt, cedit per Tatxo Benet. També es donarà un paper "rellevant" al tron de Sixena, que ja està exposat a l'equipament. En qualsevol cas, el museu no renuncia a explicar el marc de relacions culturals comunes que agermanen la Franja i Sixena amb Lleida.

El nou projecte que impulsa el museu no renuncia al retorn de les peces de Sixena, en espera de la resolució judicial definitiva. No és aquest el lloc (ni tenim espai) per fer un relat del litigi sobre la propietat d'aquestes peces entre la Generalitat i l'orde hereva del monestir, i que des de fa anys ha conservat i exposat el Museu de Lleida. Només esmentarem que el trasllat, ordenat cautelament per un jutjat sense esperar la sentència ferma sobre la propietat, ha despertat la solidaritat unànime de tot el sector professional (que sempre ha defensat la unitat i la coherència de la col·lecció) amb el Museu de Lleida i els seus professionals.

- El 30 de març de 2019 es va obrir al públic el nou **Centre d'Acollida i Interpretació del Poblament Ibèric del Molí de l'Espígol de Tornabous** (Urgell), amb un gran audiovisual que contextualitza la visita al jaciment. El centre ha estat impulsat per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural.

- El 28 de novembre de 2019 es va inaugurar a Barcelona, a la comissaria dels Mossos d'esquadra a Sant Andreu, el **Museu Històric del Cos de Mossos d'Esquadra**, impulsat pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya. Al centre s'hi exposen quadres, uniformes, armament, fotografies i documents relacionats amb el cos (el fons té tres mil peces). Les visites són concertades amb reserva prèvia.

Altres museus

· Amb motiu del Dia dels Museus (18 de maig) del 2019, el Museu del Ferrocarril de Catalunya, ubicat a Vilanova i la Geltrú (Garraf) —de titularitat estatal, propietat de la Fundació de Ferrocarriles Españoles—, va poder mostrar al públic les renovades instal·lacions del centre, que en una segona fase d'obres acabades ja permet exhibir per primera vegada la rehabilitació de la Gran Nau (1.200 m²), de 1881, de l'antic taller de reparacions de locomotores de vapor, i també la nau panoràmica (220 m²). Es tracta, de fet, de la segona etapa de la primera fase d'obres, que va iniciar-se el 2016, es va inaugurar parcialment el 2018 i ara es culmina el 2019. Les obres inaugurades el 13 de febrer de 2018 van permetre un nou accés a través de la façana frontal i la millora de l'edifici de serveis (taquilles, acollida, lavabos, botiga...). Es preveu, el 2020, dissenyar i produir la museografia de la Gran Nau (ara rehabilitada i oberta al públic, però encara buida), i també es treballa per definir la futura exposició permanent “La Nau del Pont Grua” (280 m²). Aquestes obres s'han realitzat gràcies a dues subvencions de l'1,5% cultural del Ministeri de Foment (2015 i 2018, per un total de 2,3 milions d'euros), que han permès dur a terme la inversió complementant els fons del mateix ministeri (titular del centre) que havien permès prèviament redactar els projectes, i d'aquesta manera poder sol·licitar l'ajut de l'1,5%, sempre d'acord amb el Pla director 2016-2021. Les obres han permès al museu doblar les zones expositives, amb l'increment en 1.700 m² dels espais oberts al públic el 2019.

© Espais 360 i Museu del Ferrocarril de Catalunya.

Centres privats

6.1.- Barcelona. Museus i fundacions

· El 5 de novembre de 2019 va obrir al públic **IDEAL, Centre d'Arts Digitals**, dedicat a exhibir i produir experiències immersives amb tecnologies com la realitat virtual. S'ubica a Barcelona (carrer Doctor Trueta, 198), a l'antic i gran cinema del Poblenou l'Ideal, inaugurat el 1917 i reconvertit en plató de televisió als anys vuitanta. Anteriorment havia estat una pista de patinatge (el “Rellisquín”). Els promotors han conservat el nom de l'antic cinema (IDEAL: Immersive, Digital, Exhibition, Arts, Lab). En aquest espai un seguit d'empreses privades —principalment Layers of Reality, Minoria Absoluta i Magma Cultura— han decidit impulsar un centre estable, liderat per Jordi Sellas (el seu director) i Toni Soler, per oferir al públic productes digitals relacionats amb l'art, la ciència i la tecnologia. El centre disposa de dues gran sales, una immersiva i una altra de realitat virtual (amb ulleres 3D). La mostra inaugural, amb el títol “Monet, l'experiència immersiva”, consisteix en projeccions (amb 27 projectors) a les quatre parets i al terra en la gran sala immersiva, de 1.000 m², amb efectes de color, llums i so a tot l'espai (360°), sobre l'obra del gran pintor impressionista. A l'altra sala, més petita, els visitants poden copsar l'obra de Monet amb ulleres 3D. La mostra es va tancar el 20 de febrer de 2020. El centre segueix programant noves activitats digitals i immersives dedicades a la ciència. L'IDEAL és el primer centre d'aquestes característiques del sud d'Europa. El projecte, 100% privat, costarà 10 milions d'euros. L'arrancada ha suposat una inversió de 1,5 milions, i els promotors s'han proposat invertir 8,5 milions en els propers cinc anys. Inicialment, els promotors van

intentar situar el projecte d'espai permanent dedicat a l'art digital en algun dels grans museus de la ciutat, però va ser impossible, i per això van optar per un espai específic, l'antic cinema IDEAL, de 2.000 m², que han llogat per deu anys al Grup Balañá, el seu propietari. Més endavant, la segona planta es dedicarà a la formació, a un laboratori de producció i a residències artístiques.

- L'11 de juliol de 2019 **CosmoCaixa**, el museu de la ciència que la Fundació Bancària La Caixa té a Barcelona, va reobrir la seva sala **Univers** després d'una profunda renovació, que va comportar el tancament de l'espai durant sis mesos. La sala, de 3.500 m², estrena mòduls interactius i audiovisuals amb les últimes tecnologies, realitzats amb la col·laboració de científics, experts i artistes internacionals. Es proposa un viatge interactiu i cronològic que va des del Big Bang i l'origen i l'evolució de la vida fins al cervell humà, passant per Carletto, una interpretació de l'aspecte —en forma de bust— d'un neandertal. Un globus terraqüi tridimensional i interactiu de 2,6 metres de diàmetre vertebra i presideix l'exposició. El museu conserva el mur geològic i el bosc inundat —dos clàssics del centre—, així com la sala de les matemàtiques. CosmoCaixa ha celebrat així, amb una nova permanent, els quinze anys d'existència. El nou espai ha tingut una inversió superior als 7 milions d'euros.

- Des del 26 de juny de 2019 l'exposició **"Human bodies, anatomia de la vida"** ha escollit Barcelona per instal·lar-se de manera permanent, al CC Arenas de Barcelona. La mostra havia estat inaugurada el 5 d'octubre de 2018, amb gran èxit de públic. Ja havia estat a Barcelona amb anterioritat. Després de tres anys de gira per Mèxic, Estònia, Itàlia i altres països d'Europa, ara torna a Espanya, i els seus promotors, la companyia Musealia, han decidit que es quedi de forma permanent a Barcelona. Ho van anunciar després d'un període de valoració en el qual s'han tingut en compte factors positius, com el notable registre de visitants des de la seva inauguració, l'acollida entre els centres educatius de la zona i les previsions optimistes per al curs 2019-2020. L'exposició es va convertir en una de les mostres més visitades de Catalunya, després de superar els 100.000 visitants en l'Espai Cultural del CC Arenas de Barcelona. *Human bodies* compta amb dotze cossos complets i més de cent cinquanta òrgans que mostren el funcionament de l'interior del cos humà. Aquesta exposició, única a Espanya, és possible gràcies a la plastinació, una avançada tècnica mèdica que permet conservar i exposar els òrgans sense que perdin l'aspecte original. Musealia incorporarà pròximament noves peces mai exposades al públic, que ampliaran l'actual recorregut de 1.000 m². Alguns països no van permetre exhibir aquesta col·lecció per l'origen dubtós d'alguns dels cadàvers exposats.

- L'any 1919 va tancar un altre museu privat a Barcelona: el **Retro Auto-Moto Museo (RAMM)**. El 16 de maig de 2019 va tenir lloc una subhasta de tota la col·lecció "per renovació de l'exposició". Es tracta d'una mostra permanent d'automòbils i motos de marques desaparegudes de tot el món des dels anys trenta, que va obrir el 2017 al carrer Sant Pere Més Alt, 41, per iniciativa d'un promotor rus, Vladimir Spiridonov, que curiosament té un altre museu a Chelyabinsk (Rússia) en què dominen (en aquest sí) els cotxes matriculats a Espanya. El museu barceloní tenia una superfície de 1.500 m² distribuïts en tres plantes, exposava més de vuitanta vehicles antics i obria tots els dies de la setmana.

6.2.- Catalunya. Centres al territori

- El 8 de setembre de 2019 es va inaugurar una primera fase del futur **Museu de l'Aeronàutica de Catalunya**, ubicat a l'aeroport de **Sabadell** (Vallès Occidental), per iniciativa de la Fundació Parc Aeronàutic de Catalunya (FPAC), amb el suport de l'Ajuntament. La FPAC és una fundació privada, sense ànim de lucre, fundada el 1997 per entitats i persones del món de l'aeronàutica. Ara s'ha obert al públic un hangar, construït en una parcel·la cedida per AENA i l'Ajuntament de Sabadell, amb dotze avions i altres peces exposades. Les visites seran concertades amb cita prèvia. La segona fase del projecte inclourà l'enjardinament del sector i la construcció de dos hangars. La fundació disposa a Sabadell de tres hangars més destinats a magatzems i tallers de restauració.

El maig del 2017 la fundació va anunciar que posava en marxa la primera fase del projecte, en uns terrenys al costat de la nova torre de control de l'aeroport de Sabadell, en una parcel·la de 10.700 m² cedida per AENA el 2007 a l'Ajuntament de Sabadell per a la construcció del museu.

La fundació disposa també de tallers de restauració al Centre Aeri de Vilanova i la Geltrú (bressol de la fundació) i a l'Aeroport del Prat, on du a terme activitats culturals. El **Centre Cultural Aeronàutic del Prat** (Baix Llobregat),

situat a la terminal corporativa de l'Aeroport del Prat i propietat d'AENA, ocupa un espai cedit per AENA a la fundació. AENA va invertir el 2007 4,2 milions d'euros en aquest edifici, inaugurat el 2009 com a futura seu del museu. Però el local, de 3.200 m² (i que va obtenir el primer premi a la Mostra d'Arquitectura Catalana del 2014), s'ha mantingut quasi sense ús des de llavors. L'edifici, pràcticament buit, conserva peces d'avions i la fundació obre el centre set hores a la setmana (2017).

Només hi ha dos museus semblants a Espanya, l'un a Madrid i l'altre a Màlaga.

- El 13 de juny de 2019 va obrir al públic el nou **Museu del Còmic a Sant Cugat del Vallès** (Vallès Occidental), un centre privat que aplega i exhibeix els fons personals de tres col·leccionistes —Paco Baena, Josep Maria Delhom i José Luis Villanueva— a la seu de l'antic Ateneu de la vil·la (1850), a la plaça Pep Ventura, propietat del tercer dels col·leccionistes esmentats. El museu ocupa la planta baixa i dos pisos, amb una superfície de 500 m². Ofereix un recorregut diacrònic per la història del còmic des de 1865 fins a l'any 2000, mitjançant revistes editades i dibuixos originals d'autors. També disposa d'una sala per a exposicions temporals de 70 m². La iniciativa ha comptat amb el suport de l'Ajuntament de la ciutat. La Generalitat no hi col·labora; recordem que el seu projecte de Museu del Còmic i de la Il·lustració a la CACI de Badalona segueix aturat. De fet els promotors del nou centre han manifestat que la seva iniciativa respon a la inacció de la Generalitat respecte del museu nacional.

- El 12 de juny de 2019 va ser inaugurada l'ampliació i renovació del monestir cistercenc de **Santa Maria de Poblet** (Conca de Barberà). El museu presenta dues noves sales recuperades que ampliaran l'espai expositiu i que permetran mostrar de forma permanent unes 450 peces, 200 de les quals —principalment d'orfebreria— són inèdites, ja que el monestir les guardava als magatzems (que encara atresora mil peces més). Els dos nous espais, la sala de l'Abat Copons (dedicada a la creu) i la de l'Abat Mengucho (dedicada a la litúrgia), amplien l'antic museu del Palau del Rei Martí, ara totalment renovat. Així, el monestir disposarà d'un museu on es podran exposar els fons (del segle IV al XX) que conserva i que no eren accessibles. Part del material (unes 78 peces) ha estat restaurat gràcies a la Diputació de Tarragona, a través dels tallers de restauració de l'Escola d'Art que la corporació té a Tortosa. També s'han habilitat dues sales més per a exposicions temporals. La museografia és sobria i respectuosa amb l'arquitectura (el monestir és Patrimoni de la Humanitat des del 1991). Les dues sales disposen d'un nou centre d'acollida de visitants, que té un espai introductori que contextualitza la visita.

Amb aquesta intervenció finalitza una primera fase, centrada en el Palau Reial. Més endavant es preveu continuar les obres a l'edifici, d'acord amb el seu pla director. El projecte global va tenir un pressupost de 710.000 euros (a càrrec del monestir, la Diputació de Tarragona, l'Ajuntament de Vimbodí i Poblet i altres institucions públiques i privades). La comunitat de monjos va anunciar, el novembre del 2015, la creació del nou centre d'interpretació i la museïtzació de dues sales. El novembre del 2017 es va anunciar l'obertura al públic del nou museu d'art litúrgic el febrer del 2018. Posteriorment (juliol del 2018) es va anunciar l'obertura a finals del 2018. Els monjos volen duplicar el turisme i les visites, i passar de 150.000 a 300.000 visitants.

© Museu Monestir de Poblet / Diputació de Tarragona

· El mes d'abril del 2019 va obrir al públic a **Sitges** (Garraf) el **Corral de la Vila Centre d'Interpretació de la Malvasia (CIM)**, impulsat per la Fundació de l'Hospital de Sant Joan Baptista de Sitges. S'ubica a l'antic corral i a l'antic celler de l'Hospital, un edifici d'ús públic del segle XVIII. Es tracta d'un espai permanent dedicat a la malvasia, un vi dolç històricament molt vinculat amb Sitges, que esdevé un dels seus símbols identitaris. L'Hospital, actualment, conserva en propietat 1,7 hectàrees de vinya de malvasia d'Aiguadolç, més les 0,3 que conserva dins el recinte del CIM, en ple nucli urbà de Sitges, que encara avui produeixen vi de malvasia. L'objectiu del centre és protegir, conservar i divulgar aquest licor. El visitant pot conèixer el procés de producció (mitjançant fotografies, textos explicatius, audiovisuals i diferents contenidors i utensilis productius), i també tastar-ne i comprar-ne les diverses varietats. El Corral de la Vila, d'altra banda, també és un espai arquitectònic d'alt interès (d'origen ramader), que a més pot acollir activitats culturals de diferent format.

· El projecte Planta de la **Fundació Sorigué**, centre ubicat a la gravera del Grup Sorigué, a la Plana del Corb, a **Balaguer** (Noguera), ja té una instal·lació permanent. El 5 d'octubre de 2019 va reobrir les seves portes al públic amb un nou circuit de visites que inclouen més propostes artístiques. Es podran visitar les instal·lacions d'art "Ocean Without a Shore" de Bill Viola, el pavelló Anselm Kiefer, "Double Bind" de Juan Muñoz i les escultures "Día" i "Noche" d'Antonio López. Planta, l'innovador projecte de confluència i interacció de la creació artística contemporània i la innovació empresarial promogut pel grup Sorigué i la Fundació Sorigué —que uneix la visió de futur empresarial del grup amb la vocació de retorn de la fundació—, va inaugurar el juny del 2019 la seva primera instal·lació permanent amb l'obra "Ocean Without a Shore" del referent del videoart mundial Bill Viola. Aquesta instal·lació (que la fundació ha comprat a l'artista) presenta una progressió cíclica d'imatges que descriuen unes trobades a la intersecció entre la vida i la mort. L'obra està composta de tres pantalles verticals d'alta definició ubicades sobre altars i una instal·lació de so. Planta va obrir per primera vegada les portes al públic l'octubre del 2017 amb "Double Bind" de Juan Muñoz. Aquest espai particular està instal·lat en un edifici completament rehabilitat que anteriorment va ser lloc de treball del complex industrial en actiu de Sorigué a Balaguer. El 2019 la fundació també va anunciar que ha renunciat, de moment, a la construcció de l'edifici de nova planta per al museu que tenien previst.

· El 7 de juliol de 2019 els Castellers de Vilafranca, els Verds, han inaugurat la reforma del seu local social i d'assaig, **Can Figarot**, que inclou una nova exposició permanent sobre la història de la colla, amb panells didàctics i un audiovisual.

· Finalment, hem de ressenyar de nou que el curiós projecte "Horrorland Park", una espècie de parc temàtic dedicat al terror que a la tardor del 2018 va obrir portes a diverses naus de la tèrmica de Cercs (Berguedà), ha tornat a obrir l'abril del 2019. L'atracció en cap cas té components museogràfics, però es tracta del primer *scream park* del sud d'Europa, creat per dues empreses privades, que torna a obrir aquest any per l'èxit del 2018. En aquesta segona temporada, ha estat divuit dies obert amb un total d'onze atraccions, vuit de noves. L'assistència de públic ha estat massiva.

Memòria democràtica

Cap novetat quant a realitzacions a Barcelona. L'Ajuntament segueix utilitzant el Born CCM (Centre de Cultura i Memòria) com a aparador de les polítiques de memòria mitjançant exposicions temporals. El 2010 no s'han publicat avenços sobre el projecte d'espai permanent de memòria a la Model.

La xarxa territorial del espai del Memorial Democràtic segueix en *stand by*. Els ajuntaments, amb soledat, segueixen mantenint i renovant els seus espais de memòria. En aquest context, s'han realitzat les intervencions següents en el territori.

· El 24 de febrer de 2019 es va inaugurar el "**Parapet de les executades i executats 1939-1952**" al **Camp de la Bota**, a la plaça del Fòrum, obra de l'artista Francesc Abad. El monument incorpora els noms dels més de 1.600 afusellats pel franquisme en aquest indret. Aquesta instal·lació (que l'artista no considera permanent) ha estat impulsada unilateralment pel Comissionat de Memòria de l'Ajuntament de Barcelona, al marge dels projectes que està duent a terme l'Ajuntament de Sant Adrià de Besòs (municipi on era el Camp de la Bota) i el Memorial Democràtic, consistents en la monumentalització dels espais del Camp de la Bota, que inclouen un gran monument

(encarregat al mateix Francesc Abad) que s'instal·larà al Campus Universitari de Sant Adrià de Besòs.

· El 17 de novembre de 2019 va reobrir al públic, renovat i museïtzat, el **Centre d'Interpretació de la Mina Loussa** (o Mina Linda Mariquita) al **Molar** (Priorat), que inclou l'**hospital de campanya del Molar**, un antic hospital de l'exèrcit republicà en funcionament durant la Batalla de l'Ebre. L'edifici principal del recinte s'ha museïtzat per rememorar l'antiga escola del CENU (Consell de l'Escola Nova Unificada, creat el 1936 per promoure una formació innovadora, laica i en llengua catalana), on es va habilitar l'esmentat hospital. El projecte ha estat impulsat per l'Ajuntament del Molar i ha comptat amb gairebé 110.000 euros de la Diputació de Tarragona. La inversió ha permès la rehabilitació i museïtzació de l'edifici principal del recinte per rememorar l'època en què va allotjar una escola del CENU i, posteriorment, un hospital de l'exèrcit popular que va atendre centenars de soldats ferits durant la Batalla de l'Ebre. L'edifici museïtzat disposa d'un atractiu espai escenogràfic i documental dedicat a l'antiga escola i a l'antic hospital, que acull una gran col·lecció de cirurgia i sanitat de guerra, amb més de tres-centes peces originals, de cirurgia i sanitat (procedents de les col·leccions de les famílies Jara i Mauri-Serres), que converteixen aquesta mostra permanent en una de les millors d'Europa en aquesta matèria. L'Hospital del Molar es va obrir per descongestionar el més conegut Hospital de la Cova de Santa Llúcia, a la Bisbal de Falset. La mostra està acompanyada de diversos recursos audiovisuals, clarament èpics, protagonitzats per grups de reconstrucció històrica. L'equipament inaugurat representa una primera fase del centre d'interpretació. La museografia ha estat dissenyada per l'equip de DIDPATRI (Didàctica i Patrimoni) de la Universitat de Barcelona.

· El 3 d'agost de 2019 el **Memorial de l'Exèrcit Popular de Pujalt** (Anoia) va ampliar les instal·lacions amb la museïtzació de la barraca dels cuiners. Es tracta d'un habitatge on feien vida (i també vi) els soldats encarregats de la cuina del campament del XVIII Cos de l'Exèrcit Popular, que va existir entre el maig del 1938 i el gener del 1939 en aquesta localitat de l'Anoia, i que està museïtzat des del 2010. L'espai que ara s'ha rehabilitat se suma al de la cuina, restaurada, museïtzada i inaugurada just l'any passat, el 26 de maig de 2018, amb motiu de la commemoració dels vuitanta anys de la instal·lació al poble de la Base d'Instrucció del XVIII Cos de l'Exèrcit Popular de la República. Encara queden pendents altres rehabilitacions, com la del despatx d'un comandament.

Copyright